

ประเภทประชาชนชาวบ้าน
ปี 2556

นายผาย สร้อยสระกลาง
ประชาชนชาวบ้าน จังหวัดบุรีรัมย์
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกลุ่มอีโต้้น้อย
ตำบลโคกกล่าม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

ประสบการณ์การทำงาน

งานและประสบการณ์ของพ่อผาย ไม่อาจแยกออกจากกิจกรรมและสภการณของกลุ่มอีโต้้น้อย เพราะพ่อผาย มีลักษณะเป็นผู้นำที่มีใช่เป็นผู้เชี่ยวชาญการเกษตรแบบผสมผสานที่โดดเด่นเฉพาะตัว แต่เป็นผู้นำที่มีความสามารถสูงในการจัดกิจกรรม การรวมตัวขององค์กรและเสริมขีดความสามารถของชาวบ้าน และองค์กรในการดำเนินการพัฒนา ในฐานะประธานของกลุ่มอีโต้้น้อย พ่อผาย มีส่วนอย่างมากในการนำและกระตุ้นสมาชิกให้ริเริ่มกิจกรรมการพัฒนาที่หลากหลายดังนี้

1. **ทำการเกษตรแบบผสมผสาน** ชาวบ้านเข้ามาเป็นสมาชิกมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากเห็นความสำคัญของการเกษตรแบบผสมผสาน มีการรวมกลุ่มเพาะพันธุ์ปลาขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2531 มีการออกเงินรวมกัน เพื่อสร้างโรงเรือนเพาะพันธุ์ปลา และลงแขกขุดสระอนุบาลลูกปลา ต่อมาได้รับเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาชนบทมูลนิธิหมู่บ้านมาเสริม โดยกลุ่มตั้งใจว่า เมื่อคืนทุนหมุนเวียนแล้วจะนำไปให้หมู่บ้านอื่นๆ เพาะขยายพันธุ์ปลาต่อไป ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มเพาะพันธุ์ปลา 2 กลุ่ม คือ ที่บ้านปิดทอง และบ้านสระคูณริเริ่มเลี้ยงปลาตู้กัยกษีในบ่อซีเมนต์ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2533 โดยกลุ่มได้รับเงินสนับสนุนจากมูลนิธิหมู่บ้าน การเลี้ยงเพื่อกินและเหลือจึงขายมีเงินเก็บบ้าง สมาชิกผู้เลี้ยงปลาคืนทุนให้กับกลุ่มภายใน 2 ปี และเงินที่จะขยายให้หมู่บ้านอื่นๆ ได้นำไปทำการเกษตรด้านอื่นๆ ต่อไป

2. **กองทุนวัวกลุ่มอีโต้้น้อย** ได้จัดหาวัวมาให้แก่สมาชิก เพื่อมีการเลี้ยงวัวผสมผสานกับการทำการเกษตร สมาชิกที่ได้วัวไปเลี้ยงทุกคนต้องจ่ายดอกเบี้ย ซึ่งจะนำมาสมทบเป็นกองทุนเพื่อให้สมาชิกอื่นๆ ได้นำไปเลี้ยงต่อไป และส่วนหนึ่งได้นำไปจัดตั้งกองทุนเวชภัณฑ์สัตว์

3. **กองทุนหมุนเวียนกลุ่มอีโต้้น้อย** เป็นกองทุนหมุนเวียนสำหรับสมาชิกที่เริ่มทำการเกษตรผสมผสานได้ ยืมไปใช้ในการดำเนินงาน กองทุนนี้เงินแรกเริ่มจากคณะกรรมการศาสนา เพื่อการพัฒนา จังหวัดสุรินทร์ ต่อมาสมาชิกได้ออก หุ่นสมทบด้วย ดอกผลที่นำไปสะสมทุนไปสวัสดิการแก่สมาชิกแต่ละหมู่บ้าน และนำไปใช้ในการฝึกอบรมดูงานของสมาชิก

4. **ศูนย์สาธิตการตลาด และกลุ่มออมทรัพย์** ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2529 จากเงินที่ชาวบ้านช่วยกันออกหุ้น โดยไม่ต้องอาศัยเงินจากภายนอกเลย ปัจจุบันมีศูนย์สาธิตการตลาด 2 แห่ง คือบ้านโนนสำราญ และบ้านหนองเต็นวัว ส่วนกลุ่มออมทรัพย์มี 3 กลุ่มคือ ที่บ้านสระคูณ บ้านหนองเต็นวัว และบ้านใหม่สามัคคี

5. **ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานชมรมพัฒนาชาวบุรีรัมย์**

บุคคลต้นแบบ ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ศูนย์อนามัยที่ 9 นครราชสีมา

6. ได้รับเลือกเป็นประธานชมรม “อุ้มชูไทยอีสาน” 7 จังหวัด คือ จังหวัดบุรีรัมย์ขอนแก่น นครราชสีมา ภาพสินธุ์ มหาสารคาม สกลนคร และอุบลราชธานี มีสมาชิก 100 ครอบครัว

7. ปัจจุบันทำงาน/ปฏิบัติหน้าที่ (ชื่อหน่วยงาน) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกลุ่มอิต๋นน้อย ตำแหน่ง ประธานศูนย์การเรียนรู้

ผลงานเด่น

1. จัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกลุ่มอิต๋นน้อย มีจุดเด่นของศูนย์เรียนรู้คือ เป็นศูนย์เรียนรู้ที่เน้นการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง มีการจัดการด้านการขยายเครือข่ายอย่างชัดเจน ทั้งในระดับกลุ่ม หมู่บ้าน อำเภอ และจังหวัด สร้างเด็กรักถิ่นมาสืบทอดการเรียนรู้ มีการจัดการด้านกองทุนต่างๆ เช่น กองทุนออมน้ำ กองทุนวัวควาย กองทุนวัฒนธรรม เป็นต้น มีการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ อย่างเป็นระบบ วิทยากรจะต้องเป็นคนในท้องถิ่นที่ผ่านการปฏิบัติจริงจนประสบความสำเร็จ โดยมีบ้านพ่อผายเป็นศูนย์การเรียนรู้ และบ้าน ของวิทยากรเป็นฐานการเรียนรู้

2. ร่วมกับครูบาคำเตื่อง และครูบาสุทธินันท์ ตั้งโรงเรียนชุมชนอีสาน เพื่อแสดงบทบาทและทำหน้าที่เป็นสถาบันประสานงานเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนในท้องถิ่นโดยเฉพาะภาคอีสาน

3. ร่วมกับ 12 เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสาน สร้างหลักสูตร “วิทยากรกระบวน การเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งตนเอง” หรือ วปอ.ภาคประชาชน โดยการมีส่วนร่วมของบรรดาผู้นำชาวบ้าน และนักพัฒนาที่สนใจ จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างปัญญา ศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบ โดยตั้งเป้าหมาย 1 ล้านครอบครัวพึ่งตนเองขยายการทำเกษตรประณีต ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง

4. การร่วมมือจากหลายฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อการขับเคลื่อนงาน ภายใต้ชื่อขับเคลื่อนบุรีรัมย์ให้เป็นเมืองน่าอยู่

5. สามารถขยายเครือข่ายการทำเกษตรไปสู่ระดับชุมชน ท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศ เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ทั้งด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขวิกฤติที่เกิดขึ้นโดยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง
2. การปรับเปลี่ยนวิธีคิดสู่การพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองของคนชนบท
3. การมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับการสร้างและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ
4. ศึกษาหาความรู้ ใฝ่เรียนรู้แล้วนำมาทดลองเชิงประจักษ์ และเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัย
5. สร้างและขยายเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงและถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่นัก
6. ความเข้มแข็งของพหุภาคีเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสาน

บุคคลต้นแบบ ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ศูนย์อนามัยที่ 9 นครราชสีมา

บทเรียนสำคัญในการทำงานส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

หลักการพึ่งพาตนเองโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการสร้างเครือข่าย ชุมชน หมู่บ้าน จนถึงระดับจังหวัดและภาคอีสานให้มี วิถีชีวิต ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีย่อมส่งผลต่อสุขภาวะที่ดีตามมา ด้วย พ่อผายจึงได้สรุปบทเรียนสำคัญในการทำงาน

- 1. เศรษฐกิจดีขึ้น** คือ รายจ่ายลดลงชัดเจนทั้งด้านบริโภค และการลงทุนลงในการผลิตทรัพย์สิน
- 2. สิ่งแวดล้อมดีขึ้น** คือ มีความหลากหลายพร้อมด้วยสิ่งมีชีวิตนับนานาพันธุ์ชนิด มีดินที่อุดมสมบูรณ์ด้วยอินทรีวัตถุ การพึ่งพาอาศัย ธรรมชาติ ไม่ใช่ปุ๋ยเคมี ไม่ใช่ยาฆ่าแมลง เป็นการรักษาดิน รักษาน้ำ รักษาอากาศ สิ่งแวดล้อมดี ปราศจากมลพิษ ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน อีสานปลูกไม้โตเร็วไม่ยืนต้นที่หลากหลายแล้วกว่าล้านต้น ช่วยลดโลกร้อน พืชดักแด้แล่นน้ำท่วม และเร่งหาทางให้ธรรมชาติกลับมาทั้ง ดินดำ น้ำชุ่ม ฝืนป่าอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิม สร้างครอบครัวพึ่งตนเอง และรวมกันหลายๆครอบครัว จะเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง
- 3. สุขภาพดีขึ้น** คือ กินได้ นอนหลับ มีสมุนไพรเป็นทั้งอาหารและยา ไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่ การพยายามลดรายจ่ายทุกอย่างด้วยการเลิก ใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง นอกจากหนี้สินหมดแล้ว ยังทำให้สุขภาพดีเพราะได้กินอาหารปลอดภัย ปลอดภัยมีคุณค่าโภชนาการ จากสารอาหารที่ หลากหลาย ได้ออกกำลังกายจากการทำเกษตรแบบดั้งเดิม แถมด้วยอากาศบริสุทธิ์จากไม่ยืนต้นและไม่โตเร็วอีกด้วย”
- 4. ปัญญาดีขึ้น** จากการเรียนรู้พึ่งตนเองและพึ่งพิงกัน 5.สังคมดีขึ้น มีเพื่อนกว่า 200 หมู่บ้านใน 7 จังหวัดที่ชวนกันคิดดีทำดีเพื่อสังคม

และนี่คือบทสรุปของคำว่า “**ชาวนาที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และมีความสุข**”

บุคคลต้นแบบ ด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ศูนย์อนามัยที่ 9 นครราชสีมา

รางวัล/เกียรติคุณที่เคยได้รับ

ชื่อรางวัล	หน่วยงานที่ให้	พ.ศ.
1.เป็นผู้ใหญ่บ้านดีเด่น (แหวนทองคำ)	กระทรวงมหาดไทย	2526
2.เป็นผู้ใหญ่บ้านดีเด่น (แหวนทองคำ)	กระทรวงมหาดไทย	2529
3.เกียรติคุณด้าน สนับสนุนและส่งเสริมงานพัฒนาขององค์กรเอกชนพัฒนาชนบทในเขตอีสานใต้		2530
4.ได้รับคัดเลือกเป็นบุคคลดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาสังคม (ด้านการพัฒนาชุมชน)	คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี	2532
5.ได้รับคัดเลือกเป็นคณาจารย์ดีเด่น	ฯพณฯ ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี	2532
6.ได้รับปริญญามหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์รัฐประศาสนศาสตร์	สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	2533
7.ได้รับคัดเลือกเป็นคณาจารย์ดีเด่น	นายอำเภอลำปลายมาศ (นายสมศักดิ์ บุญเปลื้อง)	2533
8.เกียรติคุณโครงการกระจายการผลิตในระดับไร่นา		2534
9.ประกาศนียบัตร หลักรัฐวิद्याกรกระบวนการเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งตนเอง		2542
10.เกียรติบัตร การบริหารงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	2545
11.เกียรติคุณด้าน สนับสนุนกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ระดับชุมชนร่วมกับกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม	สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม	2545
12.ได้รับคัดเลือกเป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่3 ด้านเกษตรกรรม	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี	2546
13.เกียรติคุณ ครอบครัวร่วมเย็น	ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์	2550
14.เกียรติคุณ ครอบครัวร่วมเย็น	กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	2550
15.ได้รับรางวัลชมเชยด้านประชาชนทั่วไป ในการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในโครงการเฉลิมพระเกียรติ “ ๘๐ พรรษา ปวงประชาสุขสันต์ ”		2550
16.ประกาศเกียรติคุณด้าน ภาควิชาเครือข่ายร่วมกิจกรรม การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย “ ดีเด่น ”	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์	2551
17.ประกาศเกียรติคุณด้าน ผู้นำชุมชนที่สนับสนุนและร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกกล่าม “ ดีเด่น ”	องค์การบริหารส่วนตำบลโคกกล่าม	2552
18.รางวัลเชิดชูเกียรติ ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน “ ปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ”	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	2553
19.รางวัลพระธาตุพนมทองคำ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2554
20.รางวัลคชภูมินกิตติมศักดิ์ศิลปศาสตร์ สาขาพัฒนาชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	2556

